

© Тарас Наливайченко. Photo. 2017

БІЄНАЛЕ – МОДЕРНА ВІЗІЯ ГОНЧАРНОЇ СТОЛИЦІ УКРАЇНИ

Символічно Українське БІЄНАЛЕ Художньої Кераміки імені Василя Кричевського започатковано в рік 100-річчя заснування Української Академії Мистецтв (05.11.1917). Одним із її співзасновників був Василь Григорович Кричевський, якого було обрано першим ректором. Оскільки він відмовився від посади, її зайняв брат, відомий живописець Федір Кричевський. Ще одна визначальна подія спонукала до проведення масштабної мистецької події саме в Опішному – це відкриття тут музею мистецької родини Кричевських. Створення унікального пантеону видатних постатей української культури стало можливим, завдячуючи подвигницьким зусиллям і офіруванню внука академіка, Василя Лінде-Кричевського. І нарешті, на початку ХХ століття насамперед Василь Гр. Кричевський став одним із провідних лобістів народного мистецтва, й передовсім гончарства. Він сам неодноразово бував у Опішному, тижнями жив тут, спілкувався з гончарями й сам створював глиняні вироби, сформував найбільшу на той час в Україні приватну колекцію кераміки. В Опішному він релаксував і набирався творчого натхнення. Без його захоплення опішненським гончарством,

керамікою, яке невдовзі переросло у формування національного модерного архітектурного стилю, ми б, можливо, ніколи не мали феномена Василя Кричевського як найбільш харизматичної постаті українського мистецтва першої половини ХХ століття. Тому зовсім не було альтернативи, де отримає прописку Українське БІЄНАЛЕ Художньої Кераміки: звичайно ж, у Гончарній столиці країни!

Фундатори вдячні всім співорганізаторам БІЄНАЛЕ, які підтримали проект і відзначили його учасників. Їх було багато, проте основний фінансовий тягар узяв на себе Благодійний фонд «ДАР», який очолює Валентина Подгорна. І не випадково, бо «ДАР» уже багато років дуже щільно опікується мистецькою династією Кричевських, повертаючи на культурне поле країни добросесні імена її членів. Організовуються виставки, надається допомога дітям з обмеженими можливостями, у тому числі й через мистецькі акції, збір коштів та доступ до художньої діяльності. Через творчу спадщину Кричевських він презентує Україну як країну безмежних можливостей, талановиту, багату самобутніми постатями світового рівня. Окремим напрямком його турботи є повернення в Україну членів українських мистецьких родин, які з різних причин опинилися поза межами Батьківщини, щоб знову на рідній, українській, землі вони продовжували свою культуротворчу місію й династійні мистецькі традиції. Знаково, що на церемонії нагородження переможців БІЄНАЛЕ був присутній не лише ДУХ Василя Гр. Кричевського, а й тіло та кров його в особі правнука Василя Лінде-Дункана, який незадовго до цієї події отримав українське громадянство й мешкає в Києві.

Метою БІЄНАЛЕ було, є і буде не занурення в історію кераміки чи творчого шляху окремих мистців, а передусім моделювання її майбутнього поступу, представлення мoderних творчих пошукув, спроба нагородного маркування творів, суголосних зі світовими тенденціями художнього виображення цивілізаційних почувань і мрій. З огляду на це, фундатори ставили перед академічними художниками-керамістами, народними майстрами-гончарями й аматорами кераміки достатньо жорсткі вимоги щодо експонованих творів. На жаль, в Україні ще не всі мистці готові безумовно дотримуватися умов організації подібних виставкових конкурсів, а тому чимало цікавих, талановито виконаних творів так і не було відзначено.

Важливий ще один засадничий принцип участі в БІЄНАЛЕ, на якому фундатори та члени Журі акцентували свою увагу – кожний мистець має зосереджуватися на своїй перемозі, тобто орієнтуватися не на статистичну участь і банальну каталогізацію творів, а на перемогу, на можливість представити свої нові ідеї, оригінальні образи, незнані технології, неочікувані грани виявлення власного Ego. Тільки за таких умов можна успішно інтегрувати досягнення українських мистців у світову художню культуру.

Кераміка завжди розвивалася через хронологічні спалахи креативності, подібно до періодичної сонячної міжпланетної активності. Десь з'являються нові цікаві явища, згодом – занепадають. Натомість

в іншому регіоні відроджується кераміка, а через певний час закономірно йде на спад. Так само й БІЄНАЛЕ, дуже ймовірно, через якийсь час трансформується в іншу форму показу художньої кераміки. З нашого музейного досвіду втілення подібних керамологічних проектів випливає, що вони традиційно повноцінно «живуть» близько 5 років щорічного проведення. Далі посилюється стагнація, наростає авторська апатія, втрата зацікавлення й бажання підтримувати проект своєю участю. Художники прагнуть уже нового формату творчого спілкування, свіжих емоцій і вражень. Тому наше БІЄНАЛЕ – це й своєрідна художньо-подієва провокація, заохочення активних груп, товариств, майданчиків художників-керамістів у різних містах, містечках і селах країни до створення власних творчих колективів, об'єднань, а також до ініціювання новітніх способів і форм розвитку художньої кераміки. Неодмінно має бути змагання, конкуренція між мистцями. Змагання не за кількістю виготовлених і проданих творів, а за продукуванням креативних ідей, нових технологій задля постійного перебування в катарсисному тонусі.

Виставка БІЄНАЛЕ виявила як позитивні, так і негативні тенденції розвитку кераміки в Україні, поставши дослідницькою платформою для ґрунтовного аналізу ситуації, фахового оцінювання й прогнозування, керамологічних і мистецтвознавчих дискусій.

На церемонії нагородження переможців БІЄНАЛЕ генеральний директор Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності, кандидат історичних наук, заслужений діяч мистецтв України Ігор Пошивайло влучно підсумував значущість виняткової мистецької події: «Василь Кричевський, як і художники, які брали участь у БІЄНАЛЕ, – це ЛЮДИ СВОБОДИ, це великі експериментатори, які відчувають світ... БІЄНАЛЕ, що носить ім'я Кричевського, – це надзвичайно відповідально й почесно, і не випадково. Ці перші премії, як роса на благодатний ґрунт, на те зерно, що вже засіяно й неодмінно зійде новими щедрими врожаями».

ТАК БУЛО, І ТАК БУДЕ!

© ОЛЕСЬ ПОШИВАЙЛО, 2019

Генеральний директор
Національного музею-заповідника
українського гончарства в Опішному,
керівник Інституту керамології –
відділення Інституту народознавства НАН України,
голова Правління ГО «Конгрес українських керамологів»,
заслужений діяч науки і техніки України,
доктор історичних наук, професор